

MEHMED MUJEZINOVIC

NFOBJAVLJENI NATPISI SA GAZI HUSREV-BEGOVIH GRAĐEVINA U SARAJEVU

Među brojnim vakifima—dobrotvorima Sarajeva svakako je najznačajniji Gazi Husrev—beg, koji kao namjesnik upravlja Bosnom uz dva kraća prekida od 1521. do 1540. godine. Do njegova vremena u Sarajevu se razvilo trideset i pet mikro—regiona ili mahala sa džamijama kao njihovim centrima i drugim objektima. Međutim, Gazi Husrev—beg podiže za naše prilike najmonumentalnije građevine sakralnog i profanog karaktera, a i po broju i vrsti njihovoj nadmašuje sve ostale dobrotvore prije i poslije njega. I upravo zato brojni autori koji su pisali o Gazi Husrev—begu smatraju ga, s punim pravom, drugim utemeljiteljem Sarajeva. Između većeg broja dosada napisanih radova o Gazi Husrev—begu ističe se monografija Dr Čire Truhelke pod naslovom "Gazi Husref—beg" objavljena u Glasniku Zemaljskog muzeja za 1912. godinu. Ali daljnjim ispitivanjima su otkriveni i pronađeni još i novi podaci o ovom vakifu i njegovim objektima. Među takve novopronađene materijale spadaju i tekstovi natpisa—kronograma sa Husrev—begovih objekata koji nisu dosada bili poznati, pa prema tome ni objavljeni, a čije tekstove ovdje niže donosimo u prijepisu i prijevodu.¹⁾ To su četiri kronograma u pjesmi koji se odnose na kasnije podizanje Husrevbegovih objekata ili njihovu obnovu: 1) Kronogram o obnovi Husrev—begove musafirhane i Hanikaha iz 1274. (1857/58) godine, 2)

1) Sve do danas sačuvani su in situ natpisi na slijedećim Gazi Husrev—begovim građevinama: Natpis u pjesmi na arapskom jeziku koji se nalazi nad ulazom u njegovu džamiju, potječe iz 937. (1530/31). Natpis nad ulazom u Husrev—begovu medresu, također u pjesmi na arapskom jeziku datirana 948 (1541/42) g. Natpis na Husrev—begovu turbetu u pjesmi na arapskom jeziku iz 948 (1541/42) i Natpis na turbetu Murat—bega Tardića u dvorištu Husrev—begove džamije je također u pjesmi na turskom jeziku iz 952 (1545/46) godine.

Natpis sa Gazi Husrev—begove džamije i njegove medrese objavili su u potpunosti ili djelomično, svi niže navedeni autori, dok su natpise sa njegova turbeta i turbeta Murat—begova objavili samo neki od njih, što će posebno biti istaknuto u okruglim zagradama:

Evljija Čelebi, Seyahatname V, str. 430 (i natpise sa oba turbeta); Mustafa Hilmi Muhibić, Prilog istoriji Sarajeva, Glasnik Zemaljskog muzeja I, str. 19; S. Bašagić, Gazi Husrev—beg, 1907., str. 58 (sa natpisima sa oba turbeta); Dr. M. Spaho, Gazi Husrev—beg, 1907, str. 3—4; S. Kemura, Iz Sejahatname Evlija Čelebije, Glasnik Zemaljskog muzeja 1908, str. 186 (i natpise sa oba turbeta); Dr. Ciro Truhelka, Gazi Husref—beg, Glasnik Zemaljskog muzeja 1912, str. 165 (i natpise sa oba turbeta); Spomenica Gazi Husrev—begove četiristo—godišnjice 1932, str. 33; Vl. Skarić, Sarajevo i njegova okolina, 1937., str. 55; Gl. Elezović, Turski spomenici I, str. 523—4; Putopis Evlija Čelebije u prijevodu H. Šabanovića, Sarajevo 1967., str. 107 (i natpise sa oba turbeta) i M. Mujezinović, Turski natpisi u Sarajevu iz XVI vijeka, Prilozi za orijentalnu filologiju II, str. 97—98 (i natpise sa oba turbeta).

Dva kronograma o gradnji Husrev–begove muvekithane u dvorištu njegove džamije iz 1275 (1858/59) i 3) Kronogram o obnovi i proširenju vrata u haremu Begove džamije iz 1274. (1861/62) godine.

NATPIS NA GAZI HUSREV–BEGOVOJ MUSAFIRHANI I HANIKAHU

Kamena ploča, veličine 40 x 75 cm, na kojoj je isklesan ovaj natpis u pjesmi na turskom jeziku prvotno je svakako stajala na zgradi Husrev–begove musafirhane, i hani-kaha, dok se danas čuva u lapidariju medrese istoimenog dobrotvora. Natpis je smješten u osam polja oivičenih linijama. Pismo lijep talik.

بوغازیلر امیری خسرو غازی نیک احسانی
قمو احسان نردن خو پتر اولدی و زیبا تر
ایدوب عصمتله عامم صرف هپ نقدینه همت
مسافر خانه یاپدی خانقاه آندنده اعلا تر
که ذکر الله اولسون علم و عرفانيله همدایم
اوقونسون فاتحه اخلاصله روحنه رعنا تر
کلوب ایکی جهان پیمایدی بر جوهرین تاریخ
یا پلیدی خانقاه اولکدن رعنا و بالاتر

یوسفی زینت سیرت و خاندان نبوتی

پند و نصیحت عاصم صمدی شریف

لکڑا اللہ دینار علم و خیر فانیانہ لکھنؤ

مولانا محمد عظیم الدین بریلوی

میرزا احسان اللہ خیر خوری اولیٰ و دوسری

سناذ فخری پاپی خانیقا انورہ اعلا

ادقوسین خان صاحب اصلاحیہ و حرمینہ

پاپی خانیقا ادکلین و عینا و بالائے

Prijevod:

Između dobrih djela emira svih gazija,
I ovo je jedno od njegovih djela.
Asim ²⁾ se potrudio i sredstva utrošio,
I kod hanikaha ljepšu musafirhanu podigao.
Nek se uvijek spominje ime Božje
I dobrotvoru uči i poklanja Fatiha za njegovu dušu,
Izrečen je jedan dževhev kronogram:
Sagrađen je veći i ljepši hanikah".
(1275. = 1857/58).

Godina izgradnje musafirhane i hanikaha u ovom natpisu izrečena je u ebdžedu u zadnjem polustihu, pa preračunavanjem brojčane vrijednosti dobivamo h.1275. godinu (1857/58).

Do Gazi Husrev—bega u Sarajevu su podignute dvije musafirhane, Isabegova i Skender—pašina. Husrev—begova musafirhana nastala prije 1531. godine nalazila se na zapadnoj strani njegove džamije, ondje gdje je danas imaret, a sastojala se od četiri sobe za goste sa sofom i pod njima štale za konje putnika. Na ovom mjestu je u drugoj pokrovini XVI stoljeća sagrađena sahat—kula i Imaretski han. U posljednje vrijeme musafirhana se nalazila na mjestu gdje je bila kafana "Aeroplan". Zatvorena je odmah poslije okupacije 1878. godine, a preko tri stotine godina je primala putnike namjernike.

KRONOGRAM O GRADNJI MUVEKITHANE BEGOVE DŽAMIJE

Kronogram se nalazi u Zbirci pjesama (Divanu) Fadil—paše Šerifovića koji je ujedno i autor natpisa. Rukopis Divana nalazi se u Orijentalnom institutu u Sarajevu.

حریم جامع خسرو بک ایچره
بومیقَاتخانه پک اعلا یاپلدی
سزادر بوکهر تاریخه فاضل
موقتخانه چوق اعلا یاپلدی
۱۲۷۵

2) Hadži Ahmed Asim—beg imenovan je za muteveliju Husrev—begova vakufa beratom od konca muharema 1273. (21—30.IX 1856) godine na kojoj dužnosti je ostao do smrti 4. aprila 1885. godine. Rođen je 1824. godine u Sarajevu. Kada je postao mutevelija imao je mnogo posla oko obnove i ponovnog podizanja Husrev—begovih objekata koji su stradali u požaru od 25. maja 1852. godine. I kronogrami koje ovdje objavljujemo pokazuju nam da su i odnosni objekti objavljeni i podignuti upravo u vrijeme uprave Asim—begove, a u dva kronograma se, kako vidi—mo, spominje i njegovo ime. Asim—beg je bio odselio u Tursku, ali se vratio u Sarajevo, jer se nije želio odreći mutevelijske dužnosti. O Asim—begu opširnije kod H. Kreševljaković, Mutevelije Husrev—begova vakufa, Spomenica Gazi Husrev—begove četiristo—godišnjice, Sarajevo, 1932., s. 135—36.

Prijevod:

"U dvorištu Husrev—begove džamije,

Sagradi se ova visoka Muvekithana.

Fadile, dolično je da izrečeš ovaj dževher kronogram:

Napravljena je lijepa Muvekithana.

Godine 1275." (1858/59).

KRONOGRAM O GRADNJI MUVEKITHANE U BEGOVOJ DŽAMIJI

I ovaj drugi kronogram o gradnji muvekithane u Begovoj džamiji nalazi se u Zbirci pjesama Fadil—paše u Orijentalnom institutu.

قورولدی بو موقتخانه نوکاشانه میقات
چالارکن وقت نوبتد۰ اوترقوشن اولوریاھو

موقت سویلدی فاضل یازارکن تام تاربخن
یاپلدی مرکز ساعت حریم جامع دلجو

س ۱۲۷۰

Prijevod:

"Postavljena je ova nova Muvekithana koja pokazuje vrijeme,

A njezino otkucavanje je slično glasu ptice.

Muvekit reče, a Fadil napisa, potpuni kronogram:

Sagrađena je lijepa Muvekithana u haremu džamije.

Godine 1275". (1858/59).

H. Kreševljaković spominje da sve do polovine prošlog stoljeća nije bilo muvekithane uz Begovu džamiju, a iz gornja dva kronograma vidimo da je ova muvekithana uz Begovu džamiju podignuta 1275 (1858/59)g (Spomenica Gazi Husrev—begove četiristo—godšnjice, str. 64).

Prepis kronograma nalazi se u Divanu (Zbirci pjesama) Fadilpaše Šerifovića u Orijentalnom institutu. Fadil-paša je ovaj kronogram i spjevao.

تاریخ برای باب جدید حرم جامع خسرو بیگ

سرای بوسنه ایچره بو عبادتگاه پر نوری
جناب میر خسرو ایلمش انشایه چوق همت

بو برجامع که اندنده زانی اولمز نورحق دایم
اولور بی شک ملائکدن جماعت کونه جمعیت

وارایدی بو جهت بر باب ضیق معبدک انجق
ایدوب عاهم بک آنک بیمثل توسیعنه غیوت

کوردینور تربیه پر نوری بوندک صاحب الخیرک
کچنلر روحنه بر فاتحه اهدا ایدر البت

کوردنلر بودر علیای فاضل یازدیلو تاریخ
حرم جامعه بو باب بالا ویردی چوق زینت

۱۲۷۸ هـ

Prijevod:

Kronogram o obnovi vrata dvorišta Begove džamije:

Ova svijetla bogomolja u Sarajevu,

Djelo je gospodina Mir Husreva,

U kojoj će svjetlo istine uvijek sjati,

Jer nesumnjivo i anđeli se u njoj sastaju.

Imala je na ovom mjestu jedna tijesna vrata,

Koja je veoma uspješno proširio Asim—beg.

Odakle se otvara vidik na svijetlo turbe dobrotvora (Husrev—bega),

Za njegovu dušu će prolaznici dovu činiti.

Razgledajući ova visoka vrata Fadil izreče kronogram:

Ovako divna vrata dadoše novi sjaj dvorištu džamije.

Godina 1278.” (1861/62).

SUMMARY

INPUBLISHED INSCRIPTIONS FROM GAZI HUSREV—BEY'S EDIFICES IN SARAJEVO

About Gazi Husrev—bey's foundation has been written several monographs, where, along with description of his foundations we find also the inscriptions from his edifices: mosques, medresses and turbe (his and of the first manager of his foundations, Murat—bey Tardić). In this article the author Mehmed Mujezinović publishes four inscriptions from Gazi Husrev—bey's foundations, unpublished till today. These are: Chronogram about renewal of Husrev—bey's musafirhana and Hanikaha from 1274 (1857—58); two chronograms about building of Husrev—bey's muvekithana in the yard of his mosque from 1275 (1858—1859), and chronogram about renewal and enlarging of the door in the harem of Bey's mosque from the year 1278 (1961—62).

